

(10.)

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

RABIE CANINA.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

RABIE CANINA:

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE REVERENDI ADMODUM VIRI,

D. GEORGII BAIRD, SS. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI,

NECNON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU, ET NOBILISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ DECRETO;

Pro Gradu Doctoris,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JACOBUS LOMAX BARDSLEY,

ANGLUS;

SOCIETATIS REGIAE MEDICAE EDINENSIS SOCIUS,

NECNON

PRAESES ANNUUS.

Principiis obsta; sero medicina paratur
Cum mala per longas convaluêre moras.
OVID. *De Rem. Am. I. 92.*

Kalendis Augusti, horâ locoque solitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBAT JOANNES MOIR.

MDCCCXXIII.

SAMUELI ARGENTO BARDSLEY,

MEDICINÆ DOCTORI,

NOSOCOMII GENERALIS,

NECNON

NOSOCOMII AC ASYLI PHRENETICORUM QUÆ SUNT MANCUNII

MEDICO SENIORI;

SOCIETATIS IBI LITERARUM PHILOSOPHIÆQUE STUDIOSÆ

MULTOS OLIM ANNOS

PRÆSIDI VICARIO;

VIRO

TUM DIRISSIMA QUAM HÆC DISPUTATIO COMPLECTITUR PESTE

LUCULENTER ILLUSTRANDA,

TUM MULTIS ALIIS SCIENTIÆ MEDICÆ ARGUMENTIS

PERITE TRACTANDIS,

APUD MEDICORUM ORBEM

JURE INSIGNI,

HOC TENTAMEN INAUGURALE

PATRUO OPTIMO

AMORIS AC OBSERVANTIÆ PIGNUS,

PLURIMORUM IN SE QUÆ CONTULIT BENEFICIORUM

TESTIMONIUM,

SUMMA REVERENTIA

CONSECRAT

AUCTOR.

To

J. Woodford Esq.

With the best respects

of the Author -

TENTAMEN MEDICUM

INAUGURALE,

DE

RABIE CANINA.

AUCTORE JACOBO L. BARDSLEY.

E PLURIMIS, qui generi humano obveniunt, morbis, accessione incertus, indiciis terribilis, malis secuturis formidandus nullus est, aeque ac Rabies Canina; quae quidèm medici rationes vel ad praecavendum vel ad medendum adhibitas vincit, opibus et naturae et artis conjunctis nequidquam obnixa. Materiam hanc aggredienti nulla subest opinio, quaecumque proferre possim, ad veram rei rationem felicemve curationem stabiliendam ductura; at in spem veni, eventa fideliter narrata nonnihil

profutura; eoque magis quod occasiones, quibus notae morbum vel praecedentes vel comitantes accuratius expendantur, paucae existunt. Tenebras, quibus involutum est hoc malum, densiores reddidêre multi, cohortem indiciorum confusam exponendo, quae pari fere jure ad Phrenitidem, Hysteriam, vel Tetanum spectant. Profectum ad hydrophobiam pariter ac Insaniam cognoscendam nostrum retardavit, primo, usus vocabulorum ad species cadaveris incisi morbidas describendas haud rite discriminatus; secundo, corporum post rabiem sectorum paucitas; tertio talium opportunitatum neglectus. Cum quibusdam Gallis, qui recens hanc rem perite tractavêre, sic ut censeam, adducor, anatomiae hujus morbi pathologicae tantam non habitam esse rationem, quantam postulare videretur. Rabiei exempla, quod mortalibus bene vertit, numero haud multa; annis vero proximis aliquanto frequentius acciderunt. Ex his unum notatu dignissimum paulo longius retuli, in quo mali origo, progressus, indicia, curatio, terminatio, ac pathologia diligenter expressa sunt. Hac potis-

simum de causa, quod exemplum apte compositum naturam ipsius morbi saepe clarius illustret, quam e libris collecta ejusdem subtilis descriptio. Ad hoc malum morsu rabidi animalis ortum medici plures clari, non hodierni modo, sed antiqui etiam, animos attenderunt. Verum mirabilium amor, caecum auctoritati aliorum parendi studium, avida commentorum cupido, antiquos de hoc argumento scriptores occupasse videntur. Verbum, quod ad hunc morbum designandum fere usurpatur, quidam merito haud probarunt. Liquida aversari est hujus affectus indicium profectò praecipuum, sed minime necessarium, quippe quod exemplis memoratis haud paucis abesset. Liquidorum devorandorum difficultas eorundem horrorem præcedit, idcirco *βραχυποτεια* verbum vel *Δυσκαταποσις* morbo exprimendo aptius quam *Υδροφοβια*, nonnullis visum est. [1] Horrores aegro fluida haurire conanti quam solida graviores; scilicet quia in illis hauriendis difficultas major, glottide violentius contractâ, et aditu inde aëri di-

---

[1] Vid. Marshall's Morbid Anatomy of the Brain, p. 116.

utius praecluso. Neque fluida tam facile quam solida homines etiam sani hauriunt. [2] Musculos facultate hauriendi fungentes, in hoc morbo non laborare constat: siquidem agitationes vitare potest aeger et convulsiones, si ita hauriat, ut laryngem non elevet: nam haec elevata, negotium horrendum facessit.[3] Cælius Aurelianus nomen generalius ὑγροφοβιας ab υγρω liquido et φοβω metu deductum memoravit: at hoc aeque ac caetera minus est probandum. [4]M. Metzler nominibus expositis, quae huic morbo designando parum videantur apta, tum ὑδροφοβιαν, tum φευγυδρον tum φοβοδιπσον rejicit, verum Cynolyssam prae caeteris adoptandum judicat.—Equidem magis placet hoc nomen, propterea quod in nostris regionibus canes in Rabiem saepissime incidant. Rabiem Caninam quae idem ac cynolyssa sonat, utpote nomen minime ineptum elegi; eandem nuncupant Galli " la Rage."

---

[2] Vid. Oper. modo cit. p. 119.

[3] Acut. Morb. Lib. III. Cap. ix. No. xcviii. p. 218.

[4] Memoires de la Soc. Royale de Medecine, année 1783. Second Part, 2 V. in 4.

Jam quae sit hujus mali natura, quae ex ordine indicia, quae pathologia, quaeque sit demum curatio, scrutari conabor.

[5]ANNE hoc malum sponte oriatur unquam, inquirere praetermitto; interea posuisse sufficiat, cerebri percussionem, terrorem affectus animi graves subitosque, defatigationem tempestate calida nimiam, gelidae corpore calente potum, graviditatem caeteraque causas hujus morbi excitantes esse recensita. Exempla plura a MARCELLO DONATO memorata, ortum rabiei spontaneum probasse a [6] MORGAGNI existimantur. Exemplum rabiei a terrore genitae retulit [7] PLATERUS; aliud et exitiale [8] SAUVAGES, quod, corpore nimis ir-

---

[5] Hic loci ad librum Doctoris BARDSLEY de Rabie Canina et Spontanea Anglice scriptum, referre volo: in quo de hujus morbi exemplis, quae ortum spontaneum habuisse traduntur, vel quorum saltem origo investigata nec rabidi animalis morsui nec cujusvis generis contagiosi debita videtur, perite disseritur.

[6] Epist. Anatom. 8. Art. 31, 32.

[7] Observat. Medecin. Lib. I.

[8] SAUVAGES. Nosolog.

ritabili et aegrotante, pepererat mentis agitatio. Ejusdem plura leguntur exempla quibus liquet, signa hysteriae, morbi comitialis, tetani, aliquarumque febrium, exquisitam aliquando cum Rabie Caninâ habuisse similitudinem. Duo rabiei secundariae exempla notatu digna [9] M. TROLLIET narrat. [10] Traditur a M. PORTAL hepatitidis exemplum, cui suberant indicia rabiei simillima. [11] Invasisse puerum hydrophobia fertur qui de fructu Daturae Stramonii aliquid comederat pariter et ab aliis narcoticis sumptis, idem consecutum est. De causis aliis ac viro canino prognatam rabiem fuisse pro comperto est; verum magnopere dubito, notas rabie vere caninae expressas ac manifestas in ullo unquam exemplo extitisse in quo animalis rabidi venenum non esset acceptum. [12] Exemplum quidem LINDSAY a Doctore BARDS-

---

[9] Nouveau Traite de la Rage, p. 228—230.

[10] Cours. d'Anat. Medic. Vol. II. p. 300.

[11] Vid. Dict. des Scien. Medic. art. Hydroph. p. 350.

[12] Observations on Canine and Spontaneous Hydrophobia, p. 237—252. Medical Reports.

LEY luculenter descriptum, in quo signa rabiei evidentissima se obtulere, unicum est, quantum ego scio, cui vel levissima ortus spontanei sibi vindicandi ratio suppetat. Proximum est, ut morbi naturam perpendamus.

DE MORBI NATURA.

AUCTORES qui hunc morbum tractavêre in sententias de natura ejus maxime diversas iverunt. Eidem locum alium alii in scriptis nosologicis attribuerunt. Eum in morbis contagio propagatis collocavit [13] DESAULT; pro generis nervosi affectu habuêre NUGENT [14] POUTEAU et [15] LE ROUX; in Neurosium classe CULLENUS et PINEL posuêre. Hydrophobiam spasmis inseruit CULLENUS, ejus-

[13] Dissert. sur la Rage.

[14] Essai sur la Rage, ludans l'Acad. de Lyon. 8vo. Lyon, 1763.

[15] Essai sur la Rage, dans les Mem. de la Soc. Royale de Medecine, 1783. 2d part, 2 V. 4to.

deinque species duas, "rabiosam nempe cum "mordendi cupiditate;" simplicemque "sine "rabie vel mordendi cupiditate" definivit. Hae autem definitiones a re verâ abhorrent, neque factis nituntur. Cupiditas enim mordendi adeo non necessario adjuncta est hydrophobiae rabiosae, ut in hac occurrat rarissime; quod in signis hujus affectus enarrandis demonstraturi sumus. Contra ea, quanquam apparuit hoc signum in multis hydrophobiae vel simplicis vel spontaneae exemplis, de quibus memoriae proditum est; nullo tamen pacto ad utramvis speciem necessariò spectare videtur. Hunc ut gravis inflammationis affectum tractandum censuit [16] BOERHAAVIUS. [17] A SAUVAGES et SAGAR in classe Vesaniarum, in ordine Morositatum, a VOGEL et CHAUSSIER in Febribus simplicibus est collocatus. Hunc morbum febris malignae naturam participare arbitratus est [18] Doctor RUSH Philadelphicus. Isti

---

[16] Aphor. 1144.

[17] Oper. prius cit. p. 4.

[18] Vid. Observations upon the Nature and Cure of the Gout and Hydrophobia, p. 215.

febri similem esse rabiem autumabat. 1°, Signis suis; 2°, Vario quo erumpit intervallo a viro in corpus immisso; 3°, Specie sanguinis a brachio detracti; 4°, Spatio temporis quo durat; 5°, Putredine rapidâ quâ dilabitur corpus; 6°, Eis quae cadaver incidentium oculis obvia veniunt. [19] MORGAGNUS ille, qui animo diligenti ac indefesso praeditus in morborum pathologiam potissimum incumbebat, affectum hunc inter morbos capitis descripsit. Hi rabiei characteres, alii apud alios scriptores reperti, sunt veluti praecipua morbi membra disjecta, quae in unum iterum coacta naturam ejus formamque fingunt. Colligere quidem taederet, quaecumque absurda auctoribus antiquis de rabiei natura placebant. Interea haud alienum sit docere, in sententiam DESAULT de malo per contagium propagato, universos fere ivisse. Contagium communicari viro speciali in corpus animale introducto; impertiendi contagii non alii generi nisi canino, felino atque vulpino potestatem esse datam; virus de-

[19] De Sedibus et Causis Morborum, Lib. I. Epist. 8.

mum salivae vel humoribus in ore et apud fauces secretis inesse videri, plerique concedunt. M. TROLLIET autem ingeniosus de hac re scriptor multis quoad pathologiam observatis deductus est, ut quidquam venefici salivae inesse negaret. In corporibus pluribus, letho per hunc morbum datis, glandulas sub maxillis linguâque sitas, telamque reticulatam earundem exploravit, nec in his quidquam deflexisse de fabrica sana, detegere potuit. Nec minus diligenter, quo statu esset larynx, aspera arteria, bronchorum ramuli, perspexit; eosque pituitâ obvolutos spumosâ cognovit. Ergo spumam quae circa os faucesque cum rabie conflictantium cernitur, de viis aëris provenire praedicat; eandemque e membrana bronchorum mucosa, secretam, pariter ac gonorrhaeae fluxum ex urethrae membranâ, existimat. Quin et quibusdam in hanc sententiam scriptis, ejus modi clausulam tandem imponit; [20] "Tout nous prouve que la "salive ne forme pas la bave ecumeuse qui est

[20] Oper. prius. cit. p. 89.

"chassée sur les levres; qu'elle n'est point le "véhicule du venin de la rage; l'anatomie "pathologique, l'observation et l'analogie, se "réunissent pour nous convaincre que cette "bave écumeuse, qui porte le principe de la "rage, est formée dans les voies áeriennes, le "larynx, la trachée artère, les bronches et leurs "divisions." Neque hanc sententiam amplectitur unus TROLLIET; res enim ab illo observatas confirmasse et Dominum [21] LALOUETTE video. Nititur profecto auctoritate gravi, ac pathologicis attente perspectis, Domini TROLLIET doctrina nec ideo parvi pendi meretur. Jamque locus est idoneus breviter perstringendi, quibus diversis a contagio accepto intervallis hoc prodit malum; pariterque narratorum pauca eventorumque scrutandi, quae adducta sunt ut virus caninum per longum tempus in corpore obdormiisse, et posthac expergefactum saevire incepisse, testantur.

---

[21] Essai sur la Rage, 2d Edit. p 100.

DE VIRI IN LOCO LÆSO DURATIONE.

Quae ab animalis rabidi sequuntur morsu, serius citius pro rerum varietate evolvuntur; aliis nimirum hominibus longe aliò temporis post virus acceptum spatio, erumpere solent. Nunc statim adsunt morbi signa intra paucos a morsu dies; nunc non ante menses aliquot elapsos; imo pluribus post annis adfuerunt, si modo auctores quidam creditu, sint digni. [22] Meminit exempli Pouteau, in quo Bajulum plaustrarium a cane suo morsum rabies biduo post occidit. Neutiquam vero enarravit indicia quibus fidem faceret hominem revera fuisse rabidum; huc accedit quod sacerdoti verae morbi naturae prorsus ignaro exemplum occurrisse referat. Quamobrem in illo exemplo omnino extitisse rabiem dubito. Mensibus a veneno communicato pluribus hunc erupisse morbum, haud pauci scriptorum testes sunt. Evolutum quatuor a morsu mensibus conspex-

[22] Essai sur la Rage, p. 11.

ere [23] Fothergill et Mosely. In milite, cujus exemplum longius tradidi, rabiei signa non ante aliquot post morsum menses se ostenderunt. A quodam, fide intemerata, certior factus est [24] Doctor Mead de exemplo, ubi mensibus ab inflicto morsu quindecim morbus aegrum erat aggressus. Simili ratione documenta mali, anno etiam post contagium acceptum nati, Actuarius et Dioscorides dederunt. Sensa sic exprimit Actuarius sua.[25] "Non est tamen ignorandum, vitium quod "ab aquae metu, diximus ὑδροφοβίαν nuncupari, "haudquaquam praescriptum statutumque "habere diem quo ingruat; siquidem ut plurimùm quidem post quadragesimum diem "negligentiores adoriri solet; attamen interdum et post sex menses et anno elapso "invadere contigit, ut nos *experientiâ* comperimus,"—ait Dioscorides,[26] "verum no-

---

[23] Fothergill's Works, by Lettsom, Vol. II. p. 222.

[24] Mechanical Account of Poisons, in several Essays, p. 152.

[25] De Methodo Medendi, Lib. VI. Cap. xi. p. 330, 331.

[26] Dioscorides, Lib. VI. Cap. xxxix. p. 736.

"visse illud etiam oportet, incertam habe-"re temporis mensuram inhaerentem metus "aquae affectionem. Plerumque enim intra "quadragesimam diem emergere solita, si "neglecta res fuerit, intra sextum mensem et "annum aliquando emersit. Ferunt nonnulli "tamen post septimum a morsu annum ali-"quando emersisse." Quinetiam SALIUS, SALMUTH, et ALBERTUS MAGNUS e variis auctoribus exempla citavêre, quibus annos septem, duodecim et etiam viginti morsum inter et morbum aliquando interfluxisse demonstretur. At plura eorum tenui testimonio niti apparent. Pleraque a fide auctorum GRAECORUM pendent, qui maxima ex parte auditionibus, historiis morborum parum accuratis, exemplisque ad rabiem caninam spectare falso existimatis, confidebant.[27] Auctoritate Scriptoris in Ephemeride Germanica, virus caninum annos viginti sopitum esse; testimonio autem [28]GASPAR a Reies annos

---

[27] MORGAGNI de Caus. et Sed. Morborum, Liber pr. Ep. 8. Art. 21.

[28] Elysium Jucundar. Question. Camp. Qu. 61, No. 11.

etiam quadraginta in corpore latuisse, et tum demum jugulasse, MORGAGNUS nixus refert. Exemplum illud primum confirmatione profecto eget, ut pro comperto haberi mereatur: quin et secundum in falsi suspicionem meritò venit, uti quod non ipse vidisset GASPAR a Reies, sed ab alio observatum memoriae solummodo prodidisset. Auctores alii haud pauci exempla, sed auctoritatis adminiculo sat gravis carentia, in medium protulerunt. Quidam quos vera morbi causa fugerat, falsam, longinquam, finxerunt. [29] Doctor BARDSLEY tradidit exemplum, in quo duodecim, a morsu canis pro rabido habiti, ante lapsi sunt anni, quam cerneretur morbus. A rationibus multis in tractatu suo commemoratis, animus ei inclinat ut arbitretur hoc rabiei spontaneae exemplum fuisse verum; aegrumque aliis de causis mortem occubuisse ac ani-

---

[29] Medical Reports, p. 237. Hujus exempli evidentia manifestissimè elucet ut quam verum sit, nemo non conspicit, nulla enim non admota est diligenter ut quicquid aeger ipsiusque propinqui de eodem nossent, exploratum haberetur.

malis rabidi veneno. Exemplis auctorum variorum pluribus sic inter se collatis, eorumque, quae scripsêre hodierni, habita ratione, conclusiones sequentes deducere jure videmur. 1mo. *Hunc morbum non statim post morsum se manifestare.* 2do. *Subductis calculis, intervallisque exemplorum plurimorum in summam unam conjunctis, intervallum medium id reperire, ut dies quadraginta inter et menses tres spatium, a communicato veneno ad evolutum in corpore intervenisse habeatur.* Intervalli varii, quo provenit morbus, excogitare rationem, parum feliciter, (ut opinor,) tentatum est. Accepti veneni copia dotesque, genus animalis quod hominem momorderat, timor subitus ac gravis, ictus cicatrici vulneris impactus, et temperamentum hominis proprium hunc morbum tempore vario prodeuntem, afficere sunt existimata.[30] Interea loci memorare convenit, e

---

[30] Vid. Hamilton's Treatise on Hydrophobia, and Dr Hamilton's paper on this subject, in the Transactions of a Society for the Improvement of Medical Knowledge, Vol. I.

magno eorum numero, qui a cane morsi erant rabido, non amplius quam partem vigesimam quintam in rabiem caninam incidisse. Jamque ad indicia rabiei declaranda progredior.

DE RABIEI SIGNIS.

Ex indiciis quae ineunte rabie, occurrunt, plura non huic soli propria, vèrum multis affectibus aliis communia videntur. In hujus mali signis dicendis, 1°, *Quae ad universum corporis habitum*; 2°, *Quae ad hauriendi munus*; 3°, *Quae ad functiones generales*; *sanguinis circuitum nempe, respirationem, concoctionem, secretiones et excretiones*; 4°, *Quae ad genus nervosum spectant, sum recensiturus.*

Sub capite primo, ea, quae ad partem morsu vulneratam referuntur, repono. In loco laeso dolorem nasci, affectus jamjam venturi praenuncium, plerique de hoc scriptores, et antiqui et hodierni, commemorârunt. Hunc dolorem

pro signo rabiei aggredientis certo habebat CŒLIUS AURELIANUS: [31] " Praepatitur enim " ea pars," ait ille, " quae morsu fuerit vexata, " unde initium denique passionem sumere " nemo negat." Exempla quoque multa [32] SAUVAGESIUS exponit, ubi cicatricum dolor, tumor, rubor morbo praeierunt. In exemplis SAMBET GUEYETH, et GIRARDET, quorum mentionem fecit [33] M. TROLLIET, in pluribus [34] a M. P. F. LABONNARDIERE memoriae proditis, ac in duobus a me infra referendis, sensus doloris in humero primum experti sunt aegri. Quod si in manu fuerit vulnus vel antibrachio, vellicationes acres apud humerum cervicemque fere serpunt, et dolor obtusus ad praecordia et ventriculi regionem usque aliquando patet. Hic vero minime universus, multis abest. [35] " On aura sans doute remarquè,"

---

[31] De Morb. Acut. Lib. III. Cap. xiv. p. 202.

[32] Dissert. sur la Nature et Cause de la Rage, p. 52.

[33] Oper. prius. cit. p. 59, 70, 74.

[34] Dissert. sur la Rage et l'Hydrophob.

[35] Mem. de l'Institut.

scribit SABATIER, " en retraçant l'histoire de " plusieurs malades que les plaies de ces blessés " ne sont pas devenues douloureuses a l'ap- " proche des accidens qui devoient terminer " leur vie, que les environs ne sont pas tume- " fies et qu'elles ne sont pas rouvertes ; ce qui " est contraire a l'opinion generale." Sub primum morbi impetum vires aegri prostratae laborant: curriculo morbi medic caedem praeter naturam revalescunt, miris interdum modis auctiores. Hominem vidit [36] Doctor MEAD, funibus validis in lectulo ligatis, eos uno conatu subito abrumpere, et mox mori paralyticum. Quam morbidam musculorum vim vero majorem praedicasse videtur mihi VAN SWIETEN cum plures viros validos puerum hoc vexatum morbo cohibere nequivisse dixit. [37] Rigores, quibus praeit capitis dolor, quibusque succedit ardor, in primis affectus hujus indiciis existunt. Praeterea vultum tumidum, supercilia contracta, tremores in diversis cor-

---

[36] Oper prius. cit. p. 136.

[37] SAUVAGES. Oper. prius. cit. p. 11. in Notis. TROLLIET. Oper. ante cit. p. 191.

poris partibus, et suspiria crebra ad hoc caput relegare licet.

DE INDICIIS QUÆ AD HAURIENDI FUNCTIONEM ATTINENT.

HAURENDI difficultas indicium est, quod animos observantium in rabie ubique ad se convertisse videtur. Tum doloris, tum partis quasi distenta, constrictaeque circa guttur percipitur sensus.—Qui devorando inserviunt musculi, rigescunt, et afficiuntur spasmo, quoties solida vel fluida, sed haec potissimum, sumere conatur aeger. Cujus rei rationem reddere supra tentavimus (PAGE 3.) Corpus universum agitatione violentissimâ aliquando concutitur.—[38] A MEAD [39] RIDLEY [40] DICKSON caeterisque exponuntur exempla, quibus hauriendi difficultatis prorsus vel poene expertes fuerunt aegri. Eadem fere medio morbi curriculo evi-

---

[38] Oper prius. cit. p. 136.

[39] Observat. de Asthmate et Hydrophob.

[40] Med. Observations and Inquiries, Vol. III. p. 368.

dentissima est; intervallis autem illa functio satis facilis evadit. Hujus signi varietates quae aliquando observantur, ab aetate sexuque vario forsitan pendent. In exemplis duobus, [41] a Doctore MARSHALL memoratis, hoc discrimen intervenit, ut in altero tum laboraret puer nec devorare omnino posset, cum bucceam in pharyngem detrudere conaretur; in altero puellae negotii magni res esset, simul atque in gulam demittere volebat. [42] Jam pro comperto est, instare istam difficultatem, non quia liquorem, bene vero quid ipsum devorandi actum miser horreat. [43] Equidem aegri nonnulli fluidis videndis gelidaque corpori admota magnopere delectari videntur. Affectus spasmodicus globi hysterici similis interdum adest; quem tamen a globi hysterici natura distare [44] PARRY osten-

---

[41] Morbid Anatomy of the Brain, p. 79.

[42] Vid. Salium Diversum de Venenis, p. 349. WHYTT'S Works, p. 680. 4to.

[43] Vide exemplum THOMÆ PEARSON in Opere Doctoris MARSHALL modo citato, exemplum quoque militis quod ego commemoravi.

[44] On Rabies Contagiosa in Man, p. 60—107.

dit. Linguam protrusam esse a Van Swieten aliisque fertur; sed hoc interdum potius accidit quam ad morbi indolem pertinet.

DE INDICIIS AD FUNCTIONES GENERALES SPECTANTIBUS.

Circulatio.—Arteriarum pulsus in hoc morbo varietatibus magnis obnoxius est; brevi post initium acceleratus, validus evadit et durus, et ejusmodi fere inter morbi progressum manet. Quaecumque nova sive externa sive interna genus nervosum identidem irritant, pulsum frequentiorem reddunt; qui tamen mutationem raro patitur evidentem, donec vires corporis musculosae sub morbi metam gradatim decrescant. Sub hunc eventum exilis fit, debilis, praeceps, abnormis, et interdum vix sensilis. Haec mutatio statim ante sentitur quam aeger cum fato instante luctetur.

2°, *Respiratio.*—Anxietas gravior et propria circum praecordia vel pectus totum cito in hoc

morbo ingruit, et fere ad ejus finem inhaeret aegroto. Hujus oppressionis gravissimae causam suggerere nonnulli sunt conati. [45] Retulit eam Doctor HEYSHAM ad inaequalem sanguinis distributionem, a corpore summo ad vasa majora prope cor et pulmonem pulsi. Hoc pro conjecturâ est, nec sanguinis sic inaequaliter distributi subest ulla probatio. [46] Irritatis pulmonum et praecipue bronchorum nervis eandem rem Mease potius ascribit. Septum transversum et respirationis musculi in contractiones inordinatas impelluntur. [47] Illud inter et fauces consensum intercedere novum VAUGHAN existimabat. Vix dubium est quin aliquem istiusmodi nexum partes istae inter se habeant. Adest aliquando tussis sicca levis, et vocis mutatio a scriptoribus nonnullis tradita, evidentior. Illa rauca et indistincta faucibus identidem haeret; in hunc modum mutata, cum latratu

---

[45] Dissert. Inaug. Chap. XI.

[46] Essay on the Disease produced by the Bite of a Mad Dog, p. 22.

[47] VAUGHAN'S Cases and Observations, p. 47.

comparata est canis. [48] FOTHERGILLI aeger spiritum subito ac vehementer emittebat, quo humorem in ore sibi tam ingratum difflaret; inter hoc conandum, quod ait FOTHERGILL, vocem edebet latratui canis cavo haud absimilem. [49] Memorat etiam exempla aliquot LISTER, in quibus aegri acriter latrarunt. Quod valde dubium existimo.

3°, *Concoctio.*—Munera concoctionis organorum plerumque multum vitiantur. A frequente bilis flavae vomitione, statu perquam turbato irritabilique ventriculum esse liquet. Dolorem obtusum, qui apud cordis scrobiculum fixus plus minus urget, conqueri solet aeger. Perturbationem ventriculi a functionibus cerebri vitiatis pendere arbitror. Sitis immodica et faucium ariditas miserum torquent; liquor tamen admotus antequam labia attingat, corpus universum violentissime agitari

---

[48] FOTHERGILL's Works by Lettsom, p. 230. Vol. II.
[49] Vid. Exercit. Medicin.

coepit. [50] "Miserrimum genus morbi; in quo "simul aeger et siti et aquae metu cruciatur."

Secretiones et Excretiones.—Affectus hujus alio curriculo longe aliae sunt quoad dotes copiamque secretiones et excretiones. His exemplis copiosior urinae secretio; quae tamen parcius singulis vicibus redditur; illis, minor naturali; est fere subfusca. Mingentem lacessit aliquando musculorum cremasterum dolor vel spasmus. Excretiones alvi hanc valde adstrictam plerumque indicant. Dejicitur nonnunquam quid viride, quod e fellis vesica, spasmis regionis hypochondriacae dextrae ipsiusque cistae fortasse compressa, et bile sic in intestina defluente, provenire duco. Sub crisin fluxus salivae fit insolitus, et os impletur muco, qui in fila facillime ducitur. Pituita glutinosa frequentius exspuenda multum molestiae affert. Halitus plenissimus sub morbi finem cutem irrorat.

---

[50] Celsus de Medicina, Lib. V. Cap. xii. p. 199.

DE INDICIIS QUAE AD GENUS NERVOSUM REFERUNTUR.

Hoc perquam irritabile est; quod malum ad singula corporis organa propagatur. Stimuli leves aegrum convulsiones in gravissimas implicant. Aëris motum vel minimum, aquae et corporis cujuslibet lucentis vel pellucidi visum molestissime ferre perspicitur aeger. Agit omnia praeceps et inquies, a rebus quibuslibet objectis sibi praemetuens; timidis oculis et suspiciosis cuncta perlustrat. Audito vel minimo strepitu ad timorem excitatur; interdum rupto murmure confusoque gemit. Saepe nescio quid ficti forte imaginatur, quod animum occupatum habet, quodque miser contemplatur territus, et aversatur. Splendent oculorum globi, atque ex orbibus emicare parati videntur; in vultu nonnunquam horror depingitur et angor. Auditus fere natura

celerior ; [51] quod tamen contra aliquando evenit. Tactus evadit delicatior ; cutis tenerrima ; quod in corporis frigidi cujusvis contactu potissimum apparet. Olfactus etiam acutior ; generationis organa quoque cum corpore irritabiliori interdum consentiunt. Penis erectio, Priapismus dictus, in hujus morbi signis est : [52] "Veretri frequens tensio cum se-"minis involuntario jactu," ad eum pertinere a CAELIO AURELIANO memoratur.

[53]LISTER, [54]MEAD, [55]BOUTEILLE, et [56]MARCET, hoc occurrisse signum retulerunt. [57]Saepe tamen abest, et in aegris suis natum esse ab epispasticorum irritatione, quae in morbo

---

[51] WAVELL, Vid. Medical Records and Researches, &c. p. 147.

[52] Oper. prius cit. Lib. III. Cap. xi. p. 220, 221.

[53] Oper. prius. cit. p. 120. [54] Oper. prius. cit. p. 133. [55] Histoire de la Soc. Roy. de Medicine année 1783. [56] Med. Chirurg. Trans. Vol. I. p. 146.

[57] SHADWELL's cases, Vid. Memoirs of the Medical Society of London, and Dr M. HALL's case in his work on Diagnosis, p. 135.

medendo adhibita fuerant, LISTER existimat. Foeminas in hoc morbo uteri irritamento gravi affici [58] PORTAL tradit. Mordendi cupiditas quoque in signis rabiei pathognomicis est posita. Æger LISTERI primus "adstantes "dentibus petiisse," dicitur. Illud quidem in animalibus inferioribus maxime conspicuum usu venit; in homine raro cernitur. Frequentius profecto in phrenitide, tetano, insaniâ, et morbo comitiali quam in rabie evenit; quod pluribus probari potest exemplis. Quod si mordere unquam conentur aegri, eos in id propensos esse eo consilio minime credo, ut cuiquam maleficium vel dolorem creent, sed ut funiculos quibus adstricti sunt superent, nam manibus ligatis non alia expressius monstrare ratione possunt, quantum repagula perfringere velint. Exemplis multis, quicquam violentum eousque non conati, adstantes obsecrant, ut salivae contactum evitent. Cor-

---

[58] LINNAEUS Classification of Diseases,—RICHERAND, Nosographie Chirurgicale, blessures par Animaux Enragés,—CULLEN's first lines,—Journal de M. M. LE ROUX,—CORVISART, BOYER, April 1814,—ANDRY, p. 180, &c.

pore sic supra modum irritabili, dotes tamen animi haud multum de statu sano deflectunt. Quanquam enim, inter animos ad res externas attendendos, non cohaerentia proferunt aegri, simul atque tamen quis eos alloquitur, resipiscunt, et rationi consentanea respondent. Illaesa fere manet memoria toto morbi decursu. Impigra saepe imaginatio et vivida; cogitationes aliae quam rapide aliis succedunt imprimis mirandum. Quomodo sensus generis nervosi sic evadant praeter naturam tenerrimi, explanatu difficile foret, vel omnino frustra tentaretur explicatio. Qua in re hoc et praeterea nihil scimus, veneno canino mutationem nervis quandam propriam inductam esse, quâ sensus sibi morbidos induerent.

DE PATHOLOGIA.

Inquisitiones pathologicae maximi semper sunt momenti, ut quae ad causas morborum distinctionesque illustrandas pertineant; quamvis saepe per illas minime liceat explicata dare signa, quae vario morbi curriculo, occurrunt. Cadavera tam multa dissecta, eorundemque signa per auctores exposita pathologiam hujus morbi quoad multa perspectam effecisse sperandum erat; verum ea sunt ita diversa, adeoque parum sibi constant, ut pauca ex his utilia deduci possint. Hodie quidem nil nisi arctissima nobis suppetit cognitio de Rabiei pathologiâ. E signis morbidis, quae in corporibus ab hoc morbo mortuorum sunt observata, recensere praecipua conabor. Haec saepius intra caput perspecta fuerunt. Capita talium explorata plenitudinem vasorum sanguinis in cerebro, cerebello, medullâque oblongata, effusione seri inter membranas vel in ventriculis

nunc praesente nunc absente, plus minus ostenderunt. Exemplis multis sinus diversi saturati sunt sanguine; hunc in illis concretum semel reperit [59] MORGAGNUS. Colorem solitum subcaeruleum amisisse, ac subrubrum assumpsisse dura mater fere dicitur. [60] Infra eam bullae aëris sunt observatae; vasa piae matris capillaria sanguine florido ita nonnullis distenta, itaque multifariam convoluta fuêre, ut pars ea ruborem universum induisse videretur. [61] Sanguis e vasis suis in telam piae matris reticulatam ruptus interdum est; unde ecchymomata, in sulcis potissimum circa fissuram Sylvii magnam profundis late patuêre. [62] Plexus choroides colore profundè fusco sunt, aliquando prorsus nigro ; cerebri scalpello acuto incisi facies maculis subfuscis cito tinguntur ; cerebrum summum speciem quasi gelatinae aliquando gerit. Eandem ejus con-

---

[59] De Sed. et Causis. Morb. Lib. I. Epist. 8 p. 61. art. 23.

[60] Vid. LIEUTAUD, Hist. Anat. Med. Tom II Obser. 312.

[61] MARSHALL. Morbid Anatomy of the Brain, p. 142.

[62] TROLLIET Traitè de la Rage. Vid. Ouverture des cadavres de RICHER et GUYOT, p. 27—34.

ditionem in Phrenitide perspexêre MORGAGNUS, VALSALVA, BONETUS, et WILLISIUS. Substantia cerebri in hoc morbo, aridissima a nonnullis est dicta; quod vero haud consentaneum esse accuratius dissecta demonstrarunt. Eidem, qua cinereum est, color solito fere profundior; et centrum ovale guttis rubris plerumque intertinctum. Nervi optici in nonnullis reperti sunt crassiores solito et flaccidiores. [63] Actiones vasorum cerebri auctae signa in plerisque a rabie dissectis esse visa, praestantissimorum auctoritate nixi facile probaremus. [64] Mandata tamen literis sunt exempla, in quibus cerebrum nihil a statu sano deflexisse videbatur. Fauces aliquorum, pharyngem, gulam et arteriam asperam gravis, et

---

[63] MORGAGNI. Oper. ante. cit. Epist. viii. art. 27.—MEAD Oper. prius. cit. p. 145.—DARLUC. Rec. Period. d'Obs. p. 271,—VAUGHAN, Cases and Observ.—MARCET Medico Chirurg. Trans. Vol. I. p. 154.—BABINGTON Med. Comm. Vol. I. Med. Records and Researches,—TROLLIET Oper. ante. cit. p. 127—149, &c. &c.

[64] BONETI Sepulchreti. Lib. I. Sect. S. Observ. viii. Intactum fuit Cerebrum, LIEUTAUD Oper. ante.cit. Tome 1. Pars. 1. Observ. 1555.

acerrima interdum, aggressa est inflammatio. [65] Membrana gulae tracheaeque interna interdum erosa est, et gangraena subjacuit. In exemplo corporis a rabie incisi exponendo in hunc modum scribit MORGAGNUS. [66] " Gula " in thorace, infimoque collo erat sana. At " suprema pars gulae quae jam pharyngi vici- " na est, et pharynx universa et larynx et as- " pera arteria interiore facie ex rubro nigrica- " bant, ut non inflammatae modo, sed gan- " graenae esse proximae viderentur." Haec tamen inflammatarum partium signa aliis exemplis abfuêre, in quibus dubitare nemo omnino potest, quin indicia morbi adessent. In Doctoris RUTHERFORD aegro, quod exemplum scripsit [67] Doctor MONRO Junior, inter cadaver quam accuratissime incidendum nihil morbidi in faucibus, larynge, pharynge, gula, ventriculo, vel intestinis detegi poterat.—

---

[65] Vide exemplum militis de quo supra dixi.

[66] Oper. ant. cit. Lib. I. Epist. viii. art. 25. p. 62.

[67] Vide eximium ejus opus de gulae humanae Anatomia Morbida, p. 137.

[68]Partibus eisdem nullam subfuisse phlegmonam plures alii scriptores insignes memorarant. Mucus spumosus apud asperam arteriam viasque aëris copia magna repertus, quod supra in natura hujus morbi perscrutanda significavi, a Domino TROLLIET allatus est, qui pathologiae lumen aliquod affunderet. Quae observata tradidit ille, perpendi probe merentur, utpote quae ab attenta morbidorum inquisitione proveniant; quae una morborum cognoscendi stabile suppetit fundamentum. Istiusmodi mucum notavit MORGAGNUS, copia enim spumae coloratae in aegri pharynge detecta fuerat; cujus incisionis partim jam memoravi. "Pharynx autem, quae," addit ille, "usque ad nasi posteriora foramina, suumque ipsum fornicem plena erat spumae ex flavo virentis." [69] Quod unum singulare et

---

[68] ROLFINCIUS Hist. Anat. Med. de M. LIEUTAUD.—BABINGTON Med. Comm. I. 215.—BARDSLEY Lond. Med. and Phys. Journal, XIII. 155.—PINCKARD, Ib. xxviii. 449. PARRY on Rabies Contag. in Man, p. 66. SELWAY'S Dissection.

[69] Essai sur la Rage, p. 100.

proprium in corporibus ab hoc affectu extinctorum reperit Dominus LALOUETTE, his verbis expressum, "Une humeur que l'on peut "comparer a une salive ecumeuse qui enduit "toute l'arriere bouche ainsi que le larynx, le "pharynx, la trachée artère et les grosses di-"visions des bronches. Elle se trouve en "plus ou moins grande quantitè chez les dif-"ferens sujets." Salivae glandulae sunt aliquando mole aliquatenus auctae, [70] conditione vero plerumque sana. Pulmo quod ad volumen haud mutatus, substantiam interdum multo durior, cum plusquam natura fert sanguinis contineat. [71] Pleura ac membrana bronchorum ramulis inducta, et sic internam pulmonis utriusque faciem ingressa, vasis rubris turgentibus fere colorantur. Mucus spumosus, de quo supra dictum est, in ore et faucibus Rabie conflictantium observandus, ex illa membrana inflammata, (quae TROLLIET

---

[70] BONETI Opera, prius cit. Lib. I § xiii. Tom. I. p. 342. HERM BOERRH. Oper. omn. p. 215. M. FAURE Hist. de la Soc. Royale de Medecine, 1783, Second Part. p 39.

[71] LIEUTAUD Oper. prius. cit. Tom. I. Lib. II. Obs. 39.

est opinio,) gignitur. Haec organa emphysemate aliquo affecta quidam notarunt. Plures aëris bullae in tela reticulata pulmonum, quae lobos inter se conjungit, eorumque vasa comitatur, multitudinem vesicularum pellucidarum in superficie visae sunt conflâsse. Illud emphysèma natum e ruptis bronchorum cellis, quod thoracis musculi violenter se prae spasmo jactantes effecerant, Dominus TROLLIET arbitratur. [72] Inflammationis notas ostendit septum transversum, [73] pariter et cor saepenumero; quod interdum flaccessit vacuum; alias durum est, et sanguinem profunde fuscum continet. [74] De pericardii in hoc malo aridi conditione, meminit BONETUS. [75] Maculae fuscae vel suffusiones nigrae in ventriculo interiori imprimis apud extremum magnum

---

[72] MORGAGNI Oper. prius. cit. Lib. I. Epist. viii. art. 31.

[73] KREYSIG. Die Krankheiten des Herzens, 8vo. Berlin, 1814.

[74] Oper. prius. cit. Cap. 1. § viii. Tom. I. p. 211. VAN SWIET. Comm. p. 563. Tom. III.

[75] BAILLIE's Morbid Anatomy, p. 148.

apparent. [76] Ostium ventriculi dextrum interdum contractum; intestinorum tenuium, duodeni saepius, conditio inflammatorum est perspecta. Vasorum plurium humorem subnigrum continentium ramuli, jecori, fellis vesicae, lieni, renibus eorumque capsulis, colorem aliquando impertiunt. Inflammationis indicia in omento, mesenterio, vesica et pelvis visceribus sparsa, suffusionesque sibi similes sunt interdum conspecta. [77] In mare urethra contracta est. [78] In spinae medulla praecipuam rabiei sedem existere censet Doctor SALIN, qui in cadavere hominis a cane rabido morsi secando membranas inflammatas fuisse repererit. Quam conclusionem non nisi caute admitttendam Doctor PARRY merito innuit. Ex observationibus peritissimorum qui hujus morbi pathologiae vacarunt, notas inflammationis fere in diversis corporis organis, in cerebro, pulmone, et ventriculo praesertim, occurrisse,

---

[76] MARSHALL Oper. prius. cit. p. 97.

[77] Oper. prius cit. p. 98.

[78] London Medical Journal, Vol. II. p. 272.

inferendum duco. Viros tamen spectatos haud paucos adducerem, qui in multis nihil mutationis morbidae conspici potuisse testarentur. [79] In decem a Rabie defunctis, quibus incidendis praefuit ille chirurgiae scientia celeber manuque promptus DUPUYTREN, abfuit cadaveribus cuncta morbidi nota; et Dominus LALOUTTE in corporum istiusmodi sectorum conspectu multum versatus, haec observata protulit. [80] "L'ouverture de plusieurs "cadavres de personnes mortes à la suite de "la rage, ne m'a presenté aucun phenomene "particulier à cette maladie. On ne trouve "nulle part aucun signe de phlogose sanguine, "ni d'inflammation. Je na'i observé nulle "part aucun signe de dissolution, aucun en-"gorgement ou phlogose humorale; aucune "gangrene interne, ni même aucune apparence "de disposition à cette diathese."

---

[79] Dissert. sur la Rage, par CH. BUSNOUT, Paris, 1814.

[80] Oper. prius. cit. p. 99.

DE MORBI CURATIONE.

Tot diros existere morbos, in quibus depellendis nihil omnino proficiat ars medicinalis, dolorem pectori omni humano non commovere nequit. Caeterum cum eo miseriarum ventum est, ut cum peste luctetur aeger maligna, levaminis summopere indigus, quod vel minimum praestare non penes est medicum, id huic imprimis, atque revera in hydrophobia, est dolendum. Cunctas varias affectus hujus curandi rationes commendatas ab auctoribus et adoptatas expendere valde operosum esset et factu difficile; modumque tentaminis hujuscemodi solitum ampliari posceret, extra quem quidem vereor ne sim nonnihil egressurus. Medicis utinam nunciare possem remedium huic malo par, quod nondum tamen innotuit. Jam urgentia signa relevare, nec quid ultra in hoc affectu, medicina valet: nec jam ab hâc alia expectare auxilia convenit, nisi

quibus tum animi angor tum corporis leniatur aegro, aditusque pateat ad fatum minus terrificus. In curatione hujus morbi exsequenda, ordinem hujusmodi persequi animus est: 1°, *Quae extrinsecus auxilia*; 2°, *Quae intus ad malum praecavendum sunt adhibita*; 3°, *Medendi modum tractabo.* Sub hoc caput medicamenta habita sunt specialia, prout e frugibus aut animalibus, aut fossilibus nascuntur, includam.

DE CAPITE PRIMO SEU AUXILIIS EXTRINSECUS ADHIBITIS.

Auxilia quaedam suppeditant, quorum usu tempestivo malum nondum initum prohibeatur ne insideat.

Medicamenta plura, ut ad hunc morbum praecavendum valentia, immeritò floruerunt. Periculum quidem eorum in paucis exemplis factum non secutus sit morbus; idcirco malo

efficaciter resistere sunt dicta, quod, illis etiam non adhibitis, nequaquam superventurus fuisset; etenim liquet in canibus rabidis nuntiatis non multos ita se habere; hominumque a canibus revera rabidis morsorum, pro rata parte paucissimos infici contagio.

Partibus corporis laesis variae res admotae sunt ne virus absorberetur caninum. Vulnus statim post acceptum primo gelida dein aqua calida lavari, (quod sapienter suadet Doctor HAYGARTH) interesse maximi judico. Ad id extemplo confugere prius potest aeger, quam veniendi tempus detur chirurgo. Scarificationem et cucurbitulas, quae loco vulnerato applicatae sanguinem copiose demerent, multum laudâvere plures auctores eximii.

" Utique autem ([81] quod CELSUS scribit,) si " rabiosus canis fuit, cucurbitula virus ejus ex- " trahendum est." Infra vulnus et supra posita

---

[81] De Medicinâ, Lib. V. p. 199.

sunt ligamina. [81] In serpentium, imprimis crotali horridi morsu interdum prospere cedit illa curatio, ita ut venenum in corpus non absorbeatur. Usui ligaminis ipse parum confiderem, nec ea sine periculo usurpari posse puto: nimirum gangraenae partibus ipsis inducendae periculum est, cum tanta, ut proposito inserviant, compressione sit opus, quanta cursui humorum interrumpendo sufficiat. A nonnullis suasum est, ut quis ore vulnus exsugeret, quo venenum eo contentum plenissime extraheretur. [82] "On rencontre (quod ait BOSQUIL-"LON) encore dans certains pays des hommes "qui appliquent hardiment leur bouche sur la "plaie immediatement apres la morsure de "l'animal enragé, et qui, a l'exemple des Psylles "pretendent enlever le venin." Auctores, qui id commendarint, culpat [83] ANDRY, nec com-

---

[81] Aiunt AMBROSIUM Pare illum celebrem, cum iter in Gallia cum Rege CAROLO nono faeeret, indice extremo a vipera morsum ligamine cum fructu usum esse. (Vid Dissert. sur la Rage, p. P. S. LABONNARDIERE.)

[82] Mem. de la Soc. Med. et Emulat. Tom. V.

[83] Reeherches sur la Rage, p. 72. Note 1.

mittendum putat [84] BOUTEILLE, ut tale negotium suscipiat quispiam nisi capitis condemnatus. Ne in corpus exugentis accipiatur virus, timendum; eoque magis, si casu ruptum fuerit gingivae vel labii vas superficiarium. [85] Exempla multi retulêre, quibus virus caninum ad rabiem gignendam valere, summae solummodo cuti admotum, demonstraretur. His autem ne decipiamur, diligenter cavendum est. [86] Usurpata sunt instrumenta per quae viri absorbendi periculo, quod subit exugens, obviam iretur: quibus adhibitis, fructus e suctu forsitan aliqui percipi possunt. Vulnus ab animali rabido inflictum amplificari, fluxumque humoris indequam diutissime fo-

---

[84] Mem. de la Soc. Roy. de Medecine, p. 160. Vol. cit.

[85] MATTHIOL. Comment. Lib. VI.—CÆLIUS AURELIANUS de Morbis Acutis, Lib. III. Cap. 9.—HAMILTON on Hydrophobia, p. 22.

[86] Proponit DUHAMEL in suctu usum syphonis quali injiciantur fluida ore lato buccinae simili—(vid. ANDRY Oper. prius cit. p. 72.)—Exugere posse quenquam commodius ore, ait PARRY, fistulae interventu qualis cum Nicotiana Tabaco usurpatur.—(Vid. PARRY on Rabies Contagiosa in Man.)

veri, auxilium unicum esse autumat [87] Doctor FOTHERGILL, quo contra diros hujus veneni effectus homo tuto possit conservari. Hoc salutis consilium comprobasse experientia videtur. Applicarunt parti morsae multi medici eximii cauterium. Quod his amplissimis laudibus cumulat [88] PORTAL, "La cauterization ou la brulure de la plaie faite par l'animal enragè, est le seul remede preservatif que m'a paru le mieux constate." Hic a RUFO EPHESIENI, GALENO, ÆTIO, Graecorumque plerisque usurpatum tradit: remedium a CELSO [89] laudatur; sed ad id alii medicamentum causticum, alii ipsum cauterium praeponunt. Illud, nisi contra vulnera in ore sita, in quibus hoc, id est ferramentum calidum, adhibendum suadent Domini BOYER et RICHERAND. Contra ea cauterium [90] Domini PERCY et DUBOIS commendant ipsum,

---

[87] FOTHERGILL's Works by LETTSOM, Vol. II. p. 236.

[88] PORTAL sur Plusieurs Maladies, Tome Quatrieme.

[89] Oper. prius. cit. p. 199.

[90] Biblioth. Med. No. 124.

quippe quo cuncta vulneris facilius tanguntur et efficacius destruantur. Clavibus ecclesiarum fidit religio; quas Sancti PETRI, Sancti HUBERI, aliarumque, vicibus diversis adhibitas [91] Dominus TROLLIET narrat. In quibus profecto cuncta vitanda superstitio; cavendumque est eis ad quos pertineat, ne vulgi credulitas stulta et male intellecta religio in nefas vanaque abeant. Usurae cauterii ipsius objicienda multa arbitror. 1°, Eo non satis calido, in vulnere summo formatur cicatrix, quae aliquid viri infra forte latentis tegat: 2°, Idem aspectu terrificum multi, foeminae praesertim delicatiores, recusant quo minus applicetur: 3°, Adhibitum in vulneribus prope nervos aut vasa magna periculo haud vacat: 4°, Nihil tum profuisse, cum maxime debuit, si potuisset omnino, experientia ostendit. Medicamentum causticum pariter minus probandum, [92] pariterque minus prospere succedit, praefe-

[91] Traite sur la Rage, p. 333.

[92] Notum est Domini ROWLEY exemplum, qui praefecti classis fuit filius; quanquam vulneri statim post accessum

rendum tamen ferramento calido existimo. Caustica frequentissimè usurpata, sunt potassa fusa, argenti nitras, acidum sulphuricum, ammoniae purae aqua, antimonii murias, et cantharidum pulvis. Commendatum est et setaceum. In causticis variis memorandis mentionem facere licet moxae, quae in Oriente usurpatur, et his proximis annis in Galliâ contra sciaticum et lumbaginem frequentata, contra rabidi animalis morsus quoque, his ipsis admovenda, proposita est. [93] "Moxa eodem tempore "quo haec scribo, quae sunt Domini METZ-" LER verba, plures sanavi rheumatismos fixos; "annon in vulnere rabido prodesset." Cujus remedii quae sit vis, periclitemur ante oportebit, quam cognoscere possumus. Verum dubito annon rem aeque bene gereret epispasticum, vel fonticulus causticus, vel linimentum

---

applicavit causticum JOANNES HUNTER, ille magnus, malum tamen nihil omnino prodiit, lethale de more evasurum. (HAMILTON's Remarks, p. 221.)

[93] Mem. de la Soc. Roy. de Medecine, année 1783. Secundo Partie, T. 6 in 4.

volatile. In lumbagine et sciaticâ auxilio interdum magno est moxa; verum contra Rabiei accessum suspicor non magis valituram esse quam ipsum cauterium. Hydrargyri fricationes vulneri adhibitas esse exitu felici retulêre multi praestantes auctores, imprimis [94] PETRUS DESSAULTIUS, Domini D'ARLUC, DUCHOISEL frater, GROSSIN DUHAUME, ARRIGONI, EHRMANN, BAUDOT, et de LASSONE. His autem frictionibus diffisus ne videar arrogans. Eas non aliâ nisi actione speciali in corpore universo, nec mechanica in vulneris veneno prodesse potuisse crediderim. Caeterum inutiles experientia nimis saepe demonstravit, adeo ut eisdem neutiquam sit fidendum. Quod securitatem summam praestat antidotum, est, ut pars morsa quamprimum et penitus excidatur. Quin et hoc cum spe perfici placet, quod [95] Doctor MARCET defunctus non sine causa censuit, etiam post cicatricem sanatam, si modo cor-

---

[94] Vid. Dissert. sur la Rage, par ANDRY, p. 72---84.

[95] Medico-Chir. Trans. Vol. I. p. 156.

poris universi affecti nondum visa fuerint indicia. Equidem uniuscujusque medici ad hominem accersiti esse puto, partem vulneratam extemplo resecare, si hoc citra periculum fieri possit. Imo, eo opere omisso, illum maxime vituperandum praedicarem, nisi vulnus in cervice vel facie fuerit profundius, vel tendinibus, arteriisve, nervisve magnis proprius. Nam causticis vel lotionibus adhibendis moratus, in re capitali nugaretur.

Proximum est ut de auxiliis internis quibus praecavetur malum, breviter scribam.

DE AUXILIIS INTERNIS.

Non omnem spem in remediis ipsi loco laeso applicatis ponere, contra ut eis liberetur aeger rebus quae praedisponentes causae mali habeantur vel excitantes, ope cuncta niti debemus. Ad morbi adventum prohibendum, signa sit

ad phlegmonam proclivitas, corrigere; nervosum genus irritabilius lenire; conditionem concoctionis depravatam, tum secretionibus tum excretionibus variis accurate explorandis sanare, medicinae sunt rationalis. Primi peragendi gratiâ, detractio sanguinis generalis sit opus. De quâ post evolutum jam malum usurpandâ, postea plenior erit oratio. Cum animus aegro fere sit anxius, miseriaeque venturae praescius, corpusque cum animo consentiat, functionesque perturbatione nervosi generis universa laesas habeat, infelicem blande alloqui, periculisque mali sui contemplandis, quibus incubat, abstrahere, imprimis est commodum. In quo quidem ad extremum usque progressus est Dominus BOSQUILLON, qui non alia, quibus malo post injuriam acceptam occurratur, necessaria esse, nisi animos homini addere, diraque imaginantem eripere terrori, tradat. Verum enimvero rabiei signa, quod Dominus [96] ALIBERT observat, non ab animo solo pendent; quod si sic pependissent, et infantes et

[96] Nouv. Elem. de Therapeut. et de Mat. Med. p. 492. s. 2.

homines impetum morbi minime suspicantes, semper et ubique intacti mansissent. Quod experti longe aliter se habere medici noverunt. Siquando a metu gravis sit irritatio nervosa, antispasmodica veniant auxilio. Tum jecoris, tum cutis, tum renum secretio rite gubernanda curae sit oportet. Si praeter naturam detineantur excernenda, corpori perquam noxium universo: idcirco strigmenta, si qua intestinis insint, expellere, magni in praecavendo aestimetur. Usus balnei frigidi multum et ab antiqua memoria est laudatus; sed exemplum vel unum verum, in quo morbum ne superveniret, impedivit, literis proditum nescio. His factis morbum, modo aliquid viri sit absorptum, arceri posse minime; verum eadem remediis partis affectae antea commendatis auxiliari, et ad vim morbi evolvendi minuendam, hominemque fortiorem reddendum contra angores miserrimos quibus erit conflictandum, spectare puto.

Nostra plura laudatores strenuos habuere suos, utpote huic malo obicem ponentia alio-

quin venturo. In illis Tonquinium remedium memoretur et Ormskirkiense. Haec vero remedia existimata, quae rebus aliis quam virtutibus suis acceptam retulêre famam, hodie e medicina practica, ut decuit, expulsa fuerunt. Caeteris istiusmodi remediis, quae gloriam eandem magnam sed experientia judice falsam sunt adepta, sigillatim perstringendis supersedeo, ac ad ea, quae contra effectus veneni in corpore jactari jam coeptos usurpata fuêre, pergo.

DE REMEDIIS SPECIFICIS DICTIS.

Sub hoc capite, quae ab auctoribus summopere sunt commendata ut in malo medendo potentissima, exponam; quamvis Rabiem Caninam veram nunquam hactenus fuisse sanatam, ad credendum sim valde propensus. Interdum fieri potest, ut prohibeatur accessu morbus; at initis jam signis exigua vel nulla spes hominis conservandi superest, cum cuncta me-

dicorum consilia in irritum cadant. Quae sanationes existimabantur ab auctoribus multis publicatas scio; sed ea exempla, indiciis eorum ac historia exploratis, a Rabie Canina plurimum dissidere, quae mea est sententia, reperientur. Quod exemplum re secunda curatum narravit [97] Doctor ARNOLD, Rabiei Caninae, quod recte notat [98] Doctor PARRY, dissimilimum, hysteriam autem fuisse gravem, summa eorum formidine quae a Canis Rabidi morsu sequerentur, inductam, censeo. Exemplum notissimum a Doctore [99] NUGENT, alterum [100] a Domino WRIGHTSON, tertium a [1] Doctore SHADWELL, et alia plura ab auctoribus diversis tradita, in quibus sanatio perfecta feliciter fuisse dicitur, ad hysteriam variam istam mutabilemque, ad tetanum alios-

---

97 Case of Hydrophobia successfully treated, by THOMAS ARNOLD, M. D.

98 Oper. prius cit. p. 5.

99 Id exemplum est in quo Rabies a morsu Canis rabidi secuta, secundo fuit omine curata.

100 Med. Tran. Vol. III. p. 192.

1 Mem. Med. Soc. Lond. Vol. III. p. 404. case ii.

que affectus potius, quam ad rabiem referre debent.

Sanguinis ad deliquium animi usque missio remedium est in rabie his proximis annis magnopere commendatum. Quae quantum revera valeat, definire nequimus; cum spectati plerique fide viri pugnantissima inter se de effectibus ejus tradiderint. Quocirca in hoc discrimine constitutis tentandum nobis est, rebus factis, quas illi in medium protulêre, invicem collatis, dijudicare quae sit hujus vis vera remedii: siquidem probe inter medicos dudum convenit, non alii fundamento praeterquam observationi experimentoque doctrinam quamvis medicam medendique modum posse tuto superstrui. Sanguinis in hoc affectu detrahendi, FOTHERGILL olim strenuus; recentiores TYMON et SCHOOLBRED auctores exstiterunt. In exemplo MASON a [2] Domino TYMON memorato fatendum est, detractionem sanguinis pleniorem ad pro-

---

[2] Lond. Med. and Phys. Journal, Vol. XXXVIII. p. 552.

gressum morbi remorandum valuisse. Verum scitemur necesse est, utrum hoc rabiei fuit exemplum verum necne; eo caute perlecto sic afficior, observata licet a Doctore BERRY repugnent, ut aegrum non Rabie verum Phrenitide acuta conflictasse cum Doctore PARRY credam. Quin et [3] Doctoris SCHOOLBRED exemplum generis esse alius ac Rabiei, quae qualiscumque mea est opinio, accuratius investigatum reperietur. Nonnulla tamen ille momenti haud parvi notavit, bene de republica medica meritus, qui curationem hujus affectus invenire et stabilire studio magno contenderit. [4] Doctores HARTLEY et [5] INNES aliique de missione sanguinis plenissima feliciter cedente quaedam olim narrarant. In exemplo POLLOCK periculum ejusdem remedii ample factum est a Doctore RUTHERFORD, anno 1750; nec morbus inde substitit, ad metam usque vitae progressurus. In exemplo SELWAY, quod ex-

[3] Edin. Med. and Surg. Journal, Vol. IX. p. 51.

[4] Trans. Royal Soc. Vol. IV.

[5] Med. Comment. Vol. III. p. 496.

posuit [6] Doctor PARRY, detractus est nequicquam sanguis. Idem remedium ut quod rem non bene gesserit nequaquam probat [7] Doctor MEASE. Experimenta sanguinis missi a Domino [8] TROLLIET instituta, medicorum animis satisfacere litemque dirimere adeo possunt, ut conclusionis verbis auctoris ipsius exsequenda venia mihi detur. " L'inflexible " experience qui ne cede point a l'opinion, a " detruit toutes nos esperances. Gueyette a " etè saignè trois fois jusqu'a defaillance, et mal- " grè la perte de sept livres de sang, la rage a " continue sa marche funeste. Une terminai- " son si contraire a celle que nous avions lieu " d'attendre, nous a fait jeter un regard plus at- " tentif sur l'observation du Docteur SCHOOL- " BRED ; elle n'a pu soutenir l'epreuve de l'ana- " lyse ; et nous sommes convaincu que son au- " teur s'est laisse egarer, comme Nugent, par

---

[6] Oper prius cit. p. 51.

[7] Essay on the Disease produced by the Bite of a Mad Dog.

[8] Oper. prius. cit. p. 367.

" quelques symptomes, qu'une erreur trop com-
" mune a fait attribuer exclusivement à la rage.
" La saignée à défaillance, que des medecins
" célébres avoiènt déja conseillée, sera aban-
" donée de nouveau." Ex his eventis conficitur, huic malo non mederi sanguinis detractionem, sed auxilio venire posse quo signa urgentia consoletur allevatio.

Opium est aliud in hoc malo remedium, fama celebri, et copia valde magna exhibitum. Plures hujus drachmae simul sumptae vix quicquam effectus pepererunt. Grana, ejusdem quinquaginta septem, horarum quatuordecim spatio, exhibuit eventu parum felici Doctor VAUGHAN. A Doctore BABINGTON dosibus magnis brevi temporis intervallo datum neque somnum conciliavit neque irritationem universam minuit. [9] In hoc exemplo aeger grana centum octoginta horis undecim hausit. [10] Ab aegroto Doctoris WAVELL, horis viginti qua-

---

9 Med. Records and Researches.

10 Ejusdem Operis, p. 151.

tuor grana quinquaginta, dein intra horam quatuor amplius sumpta, eidemque injecta decem nihil levaminis indiciis morbi praestiterunt. Hoc medicamento in nonnullis aegris curandis usus est Dominus LABONNARDIERE; de exemplo, in quo liberius illud usurpavit, haec scribit; "[11] Il en etait ici comme dans le "tetanos, ou le systemè nerveux est insensible "a des doses ordinaires de ce medicament, et "ou l'on peut etre hardi sans temeritè. Le "Docteur GINLIE nous assure (Acad. des "Sciences de Turin 1802,) que dans un cas "d'hydrophobie compliquant au tetanos, ou "donna en une fois cent-vingt gouttes de tein-"ture thebaique, et quatre-vingts grains de "musc; et qu'au lieu d'en eprouver un mau-"vais effet, le jeune malade dormit bien la "nuit suivante, et fut retabli deux jour apres." Illud rabiei fuisse exemplum valde dubito; ejusmodi vero est quod demonstrat, qua vi effectibus medicamenti consuetis resistendi pol-

---

[11] Dissert. sur la Rage et l'Hydrophobe, p. 60.

leat corpus irritamentis certis affectum.[12] Grana extracti opii octo in venam juvenis hoc morbo lacessiti immisit Dominus DUPUTREYN, nec quid effecti inde apparuit. Laudibus quas in hoc malo sibi comparaverat hydrargyrum, tempora recentiora aliquid detraxerunt. Quod ad hoc medicamentum in rabie primo exhibitum attinet, si quis historiam velit, in opusculo Domini[13] ANDRY eam reperiat. Ibidem narrantur exempla multa per salivae fluxum sanata. Equidem verum est, in corpore universo exstimulando actuosissimum esse hydrargyrum ; at eo ipso pacto nocere potest, quatenus cum omnis corporis tum eorum organorum imprimis, quae huic malo maxime sunt opportuna, sensum irritabilem augeat. De hoc remedio haec tradit M.[14] LABONNARDIERE : " La reputation brillante dont avait " joui le mercure pendant une partie du der- " nier siecle, ne s'est pas sontenue dans le traite-

[12] Dissert. de Ch. BUSNOUT, Paris, 1814.

[13] Dissert. sur la Rage.

[14] Oper. modo cit. p. 53.

" ment de nos blesses a une dose suffisante " pour exciter la salivation." " Il a etè admi- " nistre sans fruit a deux de ceux morts a la " campagne." Quanquam idem censet experimento dignum. In remediis quae vi speciali in hoc malo praedita sunt putata, acidum recenseatur muriaticum a [15] BRUGNATELLI et PREVITALI ut imprimis efficax celebratum. Ejusdem autem pericula postea ab aliis medicis facta virtutes ejus jactatas confirmare non videntur. In historia sequenti, quam multis de causis evolvendam puto, tentatum illud frustra fuit.

JOANNES BRASSENDALE anno aetatis trigesimo, a grandi cane domestico, qui loco quo-

---

[15] Puellae annos tredecim natae id medicamentum PREVITALI administravit modo sequenti. " L'ho messa alla cura " ordinandole l'idro-cloro (acido muriatico ossigenato) alla " dose di quattro scrupoli al giorno in once quattro d'acqua " di cedro, raddolcita con mezz 'oncia di sciroppo pure di " cedro, rimedio proposto d'all esimio BRUGNATELLI, il quale " venne espressamente preparato da un esperto chimico."

GIORNALE di FISCA, Tom. III. p. 357.

dam ligatus erat, morsum accepit. Idem canis plures alios momordit, et quatriduo circiter, notis rabiei primo conspectis, interiit. Triduo post morsum inflictum, homini ita libere applicatum est causticum ut mollia vulneri proxime vicina omnino corruperit. Die Octobris 28. spasmis noctu guttur invadentibus, hic aeger gravem hauriendi difficultatem experiebatur. Mane accedente medico, convulsionibus vexatus acribus insignem aquae horrorem verbis expressit. Potionem petivit sitiens; verum hauriendi conatus commotiones violentas sensusque suffocationis attulit. A brachio morso dolor ad humerum patebat: leviter febricitabat aeger: ab insomniis diris territus expergiscebatur. In faucibus exploratis insoliti nihil est observatum. Cujus esset morbus generis dubitare jam parum licebat. In medendo primum erat, ut plene dejiceretur alvus; ideo statim ministrari clyster est jussus; dein injici tincturae opii guttae centum, et repeti si perstarent spasmi; pariterque balneum gradu caloris 104 per partem horae sextam usurpari: gelida pro re nata impendenda erat et repe-

tenda: admotum est thoraci epispasticum magnum. Die Mensis 30. Tumebant hominis palpebrae facie tota distenta et quasi inflata. Hoc mane primum socero suo dixit sibi persuasum esse malum suum morsu canis oriundum; seque tandem rabie correptum iri. Jamque precibus omnibus contendit, ut sibi per assidentes misera finiretur vita, ipseque horroribus insaniae adventantis eriperetur. Anxio vultu, suspirabat multum, et aegre ducebat spiritum. Cutem in sensus quosdam tenerior, flatum aëris etiam levissimum sic moleste ferebat, ut de quopiam prope transeunte quereretur. Quin et alii quidem sensus ei acutiores sunt facti. Quae cum ita essent, medico deliberandum erat, ad quam curationem confugeret. Nihil remedii vel curationis in hac regione adhibitae prospere successerat: idcirco neutiquam profuturum erat adhibere, quae hactenus ne quidquam quidem profuerant. Exinde idonea habebatur occasio, qua acidi muriatici periculum fieret. Hujus ergo guttae viginti in aqua exhibitae, per gulam difficillime descendêre; pars haustus eodem fere vestigio

est rejecta. Sapor ejus aeque ac odor aegroto ingratissimus. Horis postea tribus guttas ejusdem quindecim in parvula aqua cum saccharo exhibitas facilius hausit, misturamque jam satis esse gratam innuit. Hoc medicamentum omni hora dimidia sumebat; clysterque cum tincturae opii drachmis duabus horis quartis injiciendus erat, quippe qui vesperi exhibitus nullum quietis conciliasset. Hæc vero curatio continuata exiguo vel nulli fuit beneficio. Vultus placidior evasit, pulsus praeter fidem minutus. Viribus sensim deficientibus et tandem exhaustis, obmutuit aeger, praeterquam quod nonnulla secum subinde mussitaret. Artubus frigidis, spirabat arctius: post hora autem quam haec fati indicia erant perspecta, corde vibrare desinente, expiravit.

CADAVERIS SPATIO DIEI POST MORTEM INCISI HAEC SPECIES ERAT.

In brachio sinistro unciis supra carpum circiter tribus perspectae sunt cicatrices quatuor morsu canis rabidi exortae, quarum unam apud brachium interius pro parte tegebat scabies. Dorsum et lumbi colore subfusco rubebant. Antica colli et thoracis prae emphysemate tumebant.

In Cerebro haud multum morbidi comparebat, vasis piae matris sanguine leviter distentis.

Laryngi Tracheaeque membrana intus obducta a vasis rubris turgidis colorata cernebatur. *Gulae* membrana interna modicum quid inflammationis ostendebat. *In ventriculo* visa inflammationem gravem ibidem grassatam, paene in sphacelum, locis internae membranae nonnullis, desiisse monstrarunt. Maculae quinque formam abnormes, a magnitu-

dine pisi ad majorem inter se variantes, apud ventriculum posteriorem in facie interna prope cardiam repertae, stabiles manebant, postea etiam quam reliqua membrana macerata erat et mundata. Harum similis macula jejuno inerat; ulceratione cuncta provenerant. Abdominis viscera caetera prorsus sana videbantur. *In Thorace* cor erat naturale: pulmones superficiem profundius rubebant, substantiam nihil a sanis mutati. Ex hoc cadavere secto perspectum est, quantum vasa sanguinem vehentia ab actione sana aberrarant. Pleurae vasa et ventriculi sanguine plena apparebant: neque dubium erat, quin arterias minutas venasque inflammatio esset aggressa. Patuit ita topicam inflammationem, hoc exemplo, manifesto contigisse.

Plantis nonnullis vires in hoc morbo speciales attributae fuerunt. [16] Belladonnam esse perutilem fama retulit, nec non Digitalem. Adhibuit illam sed exiguo fructu Dominus TROLLIET, de qua haec notavit: [17] "L'extrait "de bella-donna qui a été donne a forte dose "a l'un de nos malades n'a rien changè a la "marche de la maladie." Exemplis aliquot auxilio fuisse fertur Tabacum, (clysteres ejus praecipue,) Helleborus, Alisma Plantago, Scutellaria Laterifolia, et nuper Genista. Quae quidem revera quicquam profecisse subdubito. Ex usu olei interno aliquos captos esse fructus, auctores quidem crediderunt. Illud remedium, in quo ponebant spes magnas antiqui, a [18] CÆLIO AURELIANO pridem commendatum, amplius tentari meretur. Ammoniae purae aqua, quam extrinsecus in hoc morbo

---

[16] Med. and Phys. Journal, Vol. XX. p. 200. Histoire de la Soc. Roy. de Med. 1783, Part II.

[17] Oper. prius cit. p. 361.

[18] De Morb. Acut. Lib. III. p. 231.

applicatum supra significavi, adhibita quoque est intus. [19] Eandem contra anguium plurium et imprimis Cobrae de Capello venenum lethale, pollere ut antidotum universi fere fatentur. Indicia tum anguium quorundam veneno tum viro canino oriunda, cum similitudine quâdam inter se invicem utraque gaudeant, malum utrumque iisdem curari medicamentis suadere videntur. In malis ambobus nervosum genus imprimis agitatur; idcirco cum contra anguium morsus tantum profuerit ista aqua, ab eadem adversus rabiem adhibita effectus salutares haud absurde speraverimus. Acetum quod contra insaniam prospere aliquando agit, utpote utile a BOERRHAVIO, efficax a [20] LE CLERCIO in hoc affectu est celebratum. Ducti sunt ejus vapores sed re parum secundâ. Nec melius vis electrica rem gessit. Plebiculae familiaria sunt hujus affectus multa et mira remedia. In his imprimis populare est, canis qui morsum inflixit, cor

---

[19] Asiatic Researches, Vol. II. p. 323.

[20] L'Hist. Natur. de l'Homme, Tom. II. p. 371.

manducari vel jecur. Quidem alia multa pariter absurde contra rabiem usurpata, hic loci nominatim exponere nugatorium esset.

Ergo modum hujus affectus medendi felicem nondum esse inventum constat: nec in remediis, quae laudarunt eximii medici, quid singula caeteris singulis antecellant, discriminare possum. Tanto totius levamento, ac in exemplo potissimum quod exposui, gelida fuit affusa, ut usum ejus secundum rationem a Doctore [21] CURRIE praescriptam magnopere commendem. Illa profecto contra calorem morbidum sensumque irritabiliorem opitulatur. Ægroto nutrimentum aegerrime haurienti; spasmisque musculorum, qui hauriendo inserviunt, conflictanti multum subvenire, ut mihi videtur, liceret, si rationem cibi ministrandi adoptaremus, quam ingeniosus vir [22] JOANNES HUNTER in homine paralysi

---

[21] Med Reports on the Effects of Cold Water.

[22] See Trans. Soc. for the Improvement of Medical and Chirurgical Knowledge.

gulae affecto commodissime adhibuit, nimirum per tubum gummosum in ventriculum fluidum defundere.

Ergo illud miserandum quidem sed verum repeto, bis mille annorum jam omnem artem hunc morbum perpetuo frustravisse; nec hodiernos utcunque alacres medicos videri curationem ejus, vel minimum, esse promoturos.

Hoc malum quale in animalibus inferioribus se ostendit, depingere, cumque eodem ipso, quale homines adoritur, comparare, consiliaque ad hanc societatis humanae pestem radicitus tollendam a medicis fama et arte florentibus proposita, tractare voluissem; at illud argumentum, optabile sane et utile, ingredi, limites tentaminum hujuscemodi soliti me prohibuerunt.

Joannes Nixon, annos triginta et tres natus, pedes sex et tres pollices altus, in equitatus legione decurio, e casis militaribus deductus est, propinqui mei curae in nosocomio Phreneticorum Mancuriensi committendus; in quo cum lectulus non suppeteret vacuus, in oppidi nosocomium ejusdem commune die Julii vigesimo, est admissus. Quae secutura sunt exposuêre partim Chirurgus et legionis illius Chirurgus adjutor, partim aegrotantis uxor, decurionesque duo, hominis amici, atque a primo morbi impetu comites paene assidui: Julii 24. Postquam foràs in stramentis obdormierat, aeger primo apud uxorem de dolore, e pollice sinistro in brachium emicante et apud humerum cessante, quem rheumaticum putabat, conquestus est; membroque laboranti, quo curaretur, cylindrum sulphuris, linteo involutum admovit. Die 25°, Muniis militaribus fungebatur; qua exercitatione plus solito defatigatus, nonnisi exiguum somnum nocte

cepit. 26°, Dolor, quem pungentem vocabat, humero atque cervice auctus: torpebat pollex adeo rigidus, ut articulum ejus flectere nonnunquam nequiret aeger. In eodem, neque tumorem, neque morbidum colorem observare licebat. Hanc noctem sensibus molestissimis somnoque interrupto perturbatus egit. 27°, Animus perquam irritabilis erat; vigores ipse et alternâ vice calores sentiebat; suspiria ducebat frequentia, faucium vellicationem, quae spiritum interrumperet, subinde percipiebat. Hac nocte primò ipsum adiit legionis Chirurgus. Tunc temporis se imprimis a dolore apud brachium omoplatamque emicante male habere descripsit; quae Chirurgo explorata nullas morbi notas externas exhibebant. Anodyno diaphoretico praescripto, decumbere jubetur aeger. 28°, Advenienti Chirurgo pejus se habere visus est; inquies gravissima noctu adfuerat, et sudor profusus. Dolores imprimis severi, qui apud humerum emicarant, cervicis et faucium musculos translati vexabant: jamque primo coffaeam pro jentaculo hauriendam aversari se dixit ae-

ger, ne tali strangularetur conatu veritus. Ut aliquid liquidi biberet oblatum rogatus, tentavit, at pauxillum ejus devorare non nisi aegerrime potuit. Quos haberet sensus, verbis exprimere non posse, genereque molestiae inusitato conflictari se significavit. Indiciorum ratione peculiari commotus, ab aegri amicis statim quaesivit medicus, utrum scirent, ipsum periculo, a canis rabidi morsu, expositum fuisse. Illis statim in memoriam venit, aegrum sub mensis Februarii proximi finem a cane suo, cui nimis indulgebat, morsum esse, loco et tempore cum nullus medicus in vicino erat; qui canis, ejus uxore alioque homine morsis, ligatus est unde nemini nocere posset; periitque biduo ut videbatur, rabidus. Manus sinistrae pollici prope unguis radicem morsus est inflictus: vulnus levissimum, unde vix provenit quid sanguinis, ac citissime sanatum. Hoc toto die, 28° nempe, et nocte gravius agitabatur aeger corpus animumque: pituitam tenacem exspuebat frequens, quam faucibus adeo haerere aiebat, ut se ab ea suffocatum iri putaret. Esurire se sentiebat et sitire; at

cibi quid haurire metuebat. Aliquando prae spasmis intercluso spiritu, auras ampliores sibi poscebat; levamentumque molestiae situ corporis saepius mutato paratum iri credebat: In brachio humeroque dolor torporis conditioni prorsus cesseret. Cordis scrobiculus manu compressus sensum molestum est expertus, convulsione aliquâ musculorum in faucibus comitante. Mane catharticum, alvo adstricta, sumpserat, quod satis est operatum. Grana camphorae et opii tria sub formâ bolorum postea praescripta, noctuque hausta. Die mensis 29° cum quidam minus caute, audiente homine, sciscitatus esset, an ille unquam a cane rabido morsum acceperat, et suspicione ob id quaesitum et iracundia se commoveri ostendit: at rei factae recordatus, aperte acriterque cohorruit. Interposito morae paululo, opinionem quasi ista de causâ quid pateretur, visus est contemnere; uti qui carmen ad rabiem avertendam ubique efficax usurpasset.[6]

---

* Quando morsus est, in oppidulo Hiberniae equitum Tyronibus forté commorabatur, decurio; et heu credula

Opium ei nec somnum conciliaverat nec mala minuerat; pulsus arteriarum celer, debilis, interdum inaequalis. Spiritum prohibitum, dolores ubique corporis volitantes, sensumque gutturis quasi suffocati proprium eundemque ingravescentem questus est, intento abdomine et tumente, sed minime dolente. Ad manducandum bibendumve invitati, mens leniter alienata sed non ad delirium, notata est. Sensus apud cunctos jam factus acutior, ab assidentibus gubernari nolebat. Quae cum ita se haberent, optimum factu visum est, hominem in Phreneticorum nosocomium summoveri, ubi si quid opus esset, rite coerceretur. Interea vestimento indutus est arctiori. Quem recens jam admissum primo nocte sera vidit propinquus meus; signisque Hydrophobiae evidentissimis luctari comperit. Imprimis a gutturis dolore ejusdemque constricti vel quasi suffocati sensu male habebat; pulsus centum

---

fides! carmine nescio quo ex caseo hieroglyphicis inscripto contentus, in alium regionis comitatum sine morâ profectus est.

viginti, debiles nec stabiles. Exscreare salivamque faucibus haerentem expuere identidem conabatur. Celeriores ejus actiones ac abnormes; auras saepe captabat anhelus. Cum apud fenestram apertam sedisset, auram aegre tulit, seque jam in eo esse "ut ab ea suffocare-"tur" exclamavit. Ejus animum ideo graviter offensum quod arctiori veste ipsum includi necesse putaretur, ut leniret, gratiamque sibi pararet, medicus vestem detrahi jussit, quo ille magnopere gavisus, se cuiquam injuriam inferre nec velle nec voluisse quidem, mente composita prorsus esse, pituitâque modo, quae gutturi haerens malum movebat omne, expulsâ, statim convaliturum, medicum certiorem fecit. Rogatus an siti affectus quidlibet potionis sibi cupiebat, cum primo faciem prae odio ejus avertisset, protinus ad se rediens aquam postulavit; cujus paullum non sine conatu aegerrimè haurire demum sustinuit: verum simul atque per gulam descenderat liquor, illico universum corpus cum angore gravi contorsit, jugulo comprehenso, manuque vellicationes ibidem nascentes supprimere

est adortus. Hac convulsionis accessione, semen sine hominis voluntate est emissum; quâ de re postea interrogatus, eam supervenisse agnovit. Hoc examine imperatum est, ut aqua e vase altero in alterum, aegroto audiente, infunderetur. Ab hoc facto, nulla in eo incommodi comparuêre signa. Ne se perturbatum venirent vultus hominum incogniti, neu veluti spectaculum intuerentur, perquam miserandus oravit. Aliquo pane cum butyro allato, bucceas paucas comedit: quidlibet bibere recusavit, ut quod devorare omnino non posset. Ultra modum calebat cutis; sudor faciem tegebat et corporis truncum. Postea nonnihil compositus, cum quidvis exsequi levaminis ergo se paratum profiteretur, vestibus nudatus, linteis siccis fricatus, in cubiculi centro est positus; dein super corpus ex hydriâ, magnâ vi defusa est aqua. Quidquid ei pectoris firmi inerat quo quidem mirè pollebat, eo profecto opus fuit, ut isti se remedio submitteret. Allata lympha, corpus confirmatum situ fixit, musculosque contraxit, impetum aquae sustinendi certus. Dein probe

siccato jamque in lecto cubanti clyster e laudani drachmâ dimidiâque et lactis libris duabus est injectus. Brevi magnopere se sublevatum, idque a gelida aquae effusione, quae ipsius erat opinio, aeger dixit. A cutis calore, spirandique difficultate jam minus laborabat; et somni aliquid se capturum autumabat. Quod si inquies caeteraque gravia indicia rediissent, clyster ex opio horis secundis repetendus erat, pariterque aqua affundenda semel saltem noctu. Tincturae opii uncia cum linimenti saponis commisti copia pari praescripta est, quae in cutem summam ex intervallis tota infricaretur. Haec rite gerenda qui curaret, chirurgo domestico partem noctis vigilandum erat; isque in mandatis habebat, ut medendi modum pro re natâ mutaret. Duo etiam solertes e casis militaribus decuriones quibus confidebat aeger, ei per noctem assidebant. Mane sequente, hora octava, cum medicis aliis quos consuleret, aegrotum revisit medicus (propinquus meus,) eumque priorem noctis partem tranquillè placidèque pro statu traduxisse reperit. Mane hora quarta increvêre spas-

mi inquies grandis supervenit et anxietas; tum verò aeger gelidam affusam ex hydriâ bis impletâ repetitam rogatu suo subiit. Dein in lectulo repositus, istoque remedio insigniter, ut ipse praedicavit, recreatus, sibi relinqui petivit, quippe qui confideret solum se relictum somno occupatum iri. Ea venia data, cum diutius hora quieverat, corpus invasit animumque perturbatio. Clysterem opii accipere nolenti, granum illius unum cum moschi quinque sub boli formâ est datum. Jam non facile sibi persuasum habebat, ut in lectulo maneret; exscreandaeque pituitae conatibus fere succedebat nausea et nonnunquam vomitus. Hac perturbatione, corpus animumque anxius, ad horam post octavam, dimidiam, temporis momento ad levamentum vix dato, premebatur. Tres bolorum sumpserat; jamque vultu in pejus valde mutato, hinc et illinc caput circum volvebat, et res objectas oculis suspicacibus perlustrare videbatur. Rauca vox tremebat: ad aerem captandum hiabat aeger; digitos in os immittebat frequens, ut salivam, quasi in fila ductilem erueret, quam, ne projecta, cir-

cumstantibus incideret, praecavebat. Percontanti quomodo se haberet in hunc modum respondit; "si suffocatione gutturis summota, "somnum cepissem, bene haberem." Arteriarum pulsus erant centum viginti, adeo debiles ut numeratu difficiles essent. Artus frigebant; sudor glutinosus caput irrorabat cervicemque. Subridebat saepe, animum hilarem salutisque recuperandae confidentem prae se ferebat. Quam grata sibi fuerat affusa gelida, uti quae ardorem depulerit, screatumque faciliorem effecerit, ostendit, eamque statim iteratam voluit. Verum eam differendam suadebat pulsus conditio, calor corporis minutus, et auctus cutis halitus; opii clyster immittendus, et moschi bolus renovandus erat. Vinum cum aqua appetitum facilius pro statu bibit aeger, dein cerevisiae fortis aliquid, unamque battatam hausit. Eo, quod liquorum devorandorum compos esset, summopere delectatus, malum suum, quod febrem vocavit, jam discedere arbitrabatur. Hoc fere tempore invisit eum vir, qui primum ei ipsum canis rabidi morsui objectum esse, in memoriam revocaverat.

Quem ut vidit aeger, ejulavit horrescens admodum, et aversans; instititque ut ille de cubiculo statim exiret. Cujus odii cum quaereretur causa, indignatione verborum gravi in virum exarsit, utpote qui morbum ejus cum rabidi canis morsu conjunctum existimasset; quam cogitationem aeger ipse abominabatur. Illa brevi cessavit ira; cui quod indulsisset se tenerrime dolore verbis indicavit, veniamque a viro petivit. Interea sic se gerebat, ut suspiciones ejus de vera morbi natura solummodo sopitae viderentur, acriter denuo erupturae, quotiescunque morsus malaque eum consequuta quavis de causa animo ejus simul obversarentur. Neque tamen animum ejus altius penetraverat invisa opinio; nam hora circiter postea gravissimam irritationem patienti in conspectum subito venit canis apud cubiculi ostium acerrime latrans. Tum vero observatus, quanquam oculos animumque ad animal converterat, vultum tamen suum neutiquam mutavit, non formidinis, non odii signum ullum emisit. Boli, cum granis octo Ammoniaci praeparati additis, gelida affusa, si hanc cutis calor pateretur, et aeger ipse simul

peteret, clysterque iterari sunt jussa. Medicorum concilium iterum est habitum. Paulo ante mala Persica quatuor vel quinque uvarum Corinthiacarum affatim, et aliquid panis cum butyro manducârat; aliquid cervisiae fortis, vinique cum aqua libram avidius nec difficillime hauserat. Injectus erat clyster ex opio—vires hominis tamen procul dubio decreverant; oculis inflammatis humor tenuis purulentus erat diffusus. Ex imo pectore suspiria trahebat, horrendumque in modum subridebat; plena tamen adhuc erat salutis expectatio, gelidamque repetendam cupiebat. Quanquam exitum lethalem laboris appropinquare jam constabat, homini tamen gestus est mos, propterea quod gelida affusa semper ei fuerat levamento. Beneficium inde paratum expectationem superavit. Spasmis levatis, sensuque caloris interni minuto, placidus intra stragula lecti manebat, sibique relicto soli superventurum somnum putabat. Tempore quo habebatur medicorum concilium, inquies hominis redierat; sensilis vix erat pulsus; artus tactui frigebant; auctus screatus sputumque; odorem teterrimum

emittebat oris halitus. Ab externi gutturis attrectatu, vel in ventriculum pressu, nihil molestiae sentiebat aeger; eaque ut antea facile patiebatur; at quidlibet super cutem leviter duci ob titillatum maximum sic excitatum ferre nequibat. Ergo magnae molis erat ei persuadere, qui linteolum sibi abmoveri sineret; eidemque fricatio adhibita formidinis aliquid ciebat. Imperatum est ut in curatione antea praescripta pro rerum statu perseveraretur: linimentumque ex ovi vitello, oleo pauxillo, et laudani uncia, in locum alterius est substitutum. Jamque adventabat hora concilio iterum habendo praestituta, cum ad medicum nostrum missus est, qui aegrotum moribundum nunciaret. Illi advenienti inventus est aeger sine motu voluntario supinus, globis oculorum fixis atque de loco protrusis, spiritu stertente, atque adeo tardo, ut non saepius quam ter quaterve horae momento sexagesimo redintegraretur. Horis ante fatum duabus gelidam iterari postulavit; quo opere perfecto jacebat tranquillus; at horae quadrante cum leves aggressi sunt spasmi, qui in sensum mo-

tumque abolitos tandem desierunt. In apoplexiam funestam implicito cuncta similis erat, excepto quod stertore minore laboraret. Obiit die post septimo quam pollici morso ingruerat dolor, horis quinquaginta sex ab hydrophobiae initio.

DE CORPORIS SECTI SPECIE.

Cutis livor hora post mortem profundior est factus; corpus aëre distentum.

De Cerebro.—Aperto capite, haec a statu naturali aliena comparuêre. Vasa durae matris sanguine praeter naturam distenta, in ramulosque suos distinctius divisa; pia mater paulo distenta, majorque solito sanguinis copia membranis interposita est. Ventriculus sinister quantum solet humoris continebat; cerebri substantia nec densior solito nec tenuior, in assulas excisa maculas fuscas superficie sparsas exhibebat. Apud cerebri basin praeter mo-

dum turgebant vasa, et paulo plus humoris effuderant.

Pharyngi Laryngique nullam phlegonis nota.

In Thorace.—Pulmones nihil prorsus vitiati; flaccescebat cor, nihil in cavis ejus coagulato, fluido intra pericardium ad uncias duas.* Non aliud vestigium morbidum in visceribus thoracis erat observatum. Statim intra apertae gulae ostium jacebat substantia quae tamen cavum totum non implebat ; haec quasi membrana in longitudinem gulae se porrigebat, per fistulam inflata speciem quasi tubi sibi assumpsit ; ad cujus longitudinem membrana gulae internae abrasa videbatur; membrana externa profundi ruboris erat; facies interna punctis quasi purpureis ubique suffusa.

---

* E pluribus experimentis accurate factis ex aqua gutta prima in pericardio formata, hydropi pericardii initium duci existimat Doctor MARSHALL. Vide Morbid Anatomy, p. 5—18.

Ventriculo.—Inerant ad libram circiter, tunica externa profunde rubebat: interna circa cardiam praesertim maculis purpureis late tincta. Intestina sana: jecur et vesica speciem naturalia. Eadem fere morbida signa in plerisque hydrophobiae exemplis post mortem reperiuntur; excepta membrana illa insolita, quae apud gulam in hoc exemplo detecta, pars membranae internae illius organi ab omnibus qui aderant putabatur. Id quod eorum opinioni, partis inflammationem in omni hydrophobiae verae exemplo accidere existimantium subsidio venit.

FINIS.